

הקשר הנפלא בין פרשת צו לפרשת פרה אדומה עסק התורה בלילה מטהר את האדם בשעת שינה שלא ישלטו בו החיצונים כזבובים בכלי שנתרוקן מדבש

סוד גדול בענין מצות לימוד התורה, שהחובה מוטלת על כל אחד מ ישראל לקבוע עתים לעסוק בתורה הן ביום והן בלילה, ואם למד תורה אפילו כל היום ולא למד גם בלילה, וכן אפילו למד כל הלילה ולא גם ביום, לא קיים בשלימות מצות עשה מדברי קבלה, שאמר הקב"ה ליהושע (יהושע א-ח): "לא ימוש ספר התורה הזה מפניך והגית בו יומם ולילה", שהכוונה בזה שאפילו מי שטרוד בפרנסתו צריך ללמוד תורה ביום ובלילה.

אלא שבענין זה מצינו חידוש גדול בדברי רבי שמעון בר יוחאי בגמרא (מנחות צ:): "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית, קיים לא ימוש". פירוש, שבקריאת שמע שחרית וערבית יכול לכוון לקיים גם מצות לימוד התורה, וקיים בכך מצות עשה: "לא ימוש ספר התורה הזה מפניך והגית בו יומם ולילה".

והנה בגמרא (שם) נחלקו אם מותר לפרסם דבר זה בפני עם הארץ או לא, התנא קמא אומר: "ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ", ופירש רש"י: "שלא יאמרו בקריאת שמע סגי, ולא ירגיל בניו לתלמוד תורה". אולם רבא חולק עליו: "ורבא אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ". ופירש רש"י טעמו כי אדרבה העם הארץ יבוא להתחזק מזה: "דסבר משום קריאת שמע [שחרית וערבית לבד] נוטל שכר גדול כזה [כמו שהבטיח הקב"ה ליהושע (שם)]: "והגית בו יומם ולילה], כי אז תצליח את דרכיך, אם היה עוסק כל היום כל שכן ששכרו גדול ומרגיל את בניו לתלמוד תורה".

ויש לציין כי להלכה למעשה נחלקו המחבר והרמ"א, אם יש מצוה לאומרו בפני עם הארץ, כי המחבר בשלחן ערוך (יו"ד הלכות תלמוד תורה סימן רמו ס"א) הביא רק את דברי הרמב"ם (תלמוד תורה פ"א ה"א): "כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורים, בין בחור בין זקן גדול, אפילו עני המחזר על הפתחים, אפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה

שכולו כליל על המזבח, יש בו חסרון כיס לכהנים שאינם אוכלים ממנו.

וצריך ביאור להבין הפירוש הראשון של התנא קמא: "צו את אהרן, אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות", לשם מה צריך לזרז דוקא כאן בקרבן עולה "מיד ולדורות", שהרי כל המצוות הן מיד ולדורות, ומה גם שהרי קרבן עולה אי אפשר להקריב בפועל כי אם בזמן שבית המקדש היה קיים, אם כן מהי האזהרה מיד ולדורות.

וכן ראוי ליישב מה שתמהו המפרשים על דברי רבי שמעון: "ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס", שהרי רוב מצוות התורה יש בהן חסרון כיס, כי צריך לקנות תפילין ומזוזות, וכן ד' מינים וכדומה, שאין בהן הנאה גופנית לאדם כי אם רוחנית שעולה כסף, ואם כן מדוע דוקא כאן בקרבן עולה צריך הכתוב לזרז יותר מכל המצוות שיש בהן חסרון כיס.

אולם עוד יותר ראוי להתבונן בדברי רבי שמעון, על פי הכלל שהביא רש"י (שבועות ב: ד"ה משמו): "סתם רבי שמעון הוא רבי שמעון בן יוחאי". והנה בספר "אוהב שלום" (דף מג) הביא חידוש גדול בשם הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע, כי בכל מקום שנזכר רש"י בשמו ובשם אביו "רבי שמעון בן יוחאי", מדובר על הזמן שקדם לכניסתו למערה, ובכל מקום שנזכר בשמו לבד "רבי שמעון", מדובר על הזמן שאחרי כניסתו למערה, שזכה שם לגילויים הגדולים שלו בתורת הנסתר, ובכן ראוי לבאר הקשר הפנימי בין בעל המאמר התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי שגילה בעולם את תורת הנסתר, ובין תוכן המאמר: "ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס".

"והגית בו יומם ולילה" החובה לעסוק בתורה גם בלילה

רחש לבי דבר טוב לבאר כוונתו העמוקה של רבי שמעון בר יוחאי, על פי מה שנקדים לבאר

שבת קודש הבאה עלינו לטובה נקראת בפני העולם בתואר "שבת פרה", על שם שבנוסף על הקריאה לפי סדר הפרשיות בפרשת צו, אנו קוראים למפטיר את מצות פרה אדומה בפרשת חוקת שיש בה טהרתם של ישראל, בבחינת הכנה לקראת הקרבת קרבן הפסח ב"ד בניסן, כמו ששינו במשנה (מגילה ט:):

"ראש חודש אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים... בשניה זכור, בשלישית פרה אדומה, ברביעית החודש הזה לכם". ופירש רש"י: "פרה אדומה, להזהיר את ישראל לטהר, שיעשו פסחיהן בטהרה. ברביעית החודש הזה לכם, ששם פרשת הפסח". והוסיף רש"י בשם הירושלמי (מגילה כה:): "בדין הוא שתקדים החודש לפרה, שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה, ולמה פרה קודמת, שהיא טהרתן של כל ישראל".

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב לקשר את הקריאה בפרשת צו עם הקריאה במצות פרה אדומה, על פי מה שנקדים לבאר בדרך עבודה השווה לכל נפש, מהו הלקח הנשגב שאנו צריכים ללמוד ממצות פרה אדומה שיש בה טהרתם של ישראל, גם בזמן הזה אשר בעוונותינו הרבים אין לנו אפר פרה, שהרי כלל גדול הוא שהתורה היא נצחית בכל דור ודור.

ביאור רשב"י שצריך לזרז "במקום שיש בו חסרון כיס"

פתח דברינו יאיר במה שפתח הכתוב בפרשתנו פרשת צו (ויקרא ו-א): "וידבר ה' אל משה לאמר, צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו". ופירש רש"י בשם תורת כהנים הטעם ששינה הקב"ה לומר כאן "צו את אהרן", ולא אמר "דבר אל אהרן" כמו שנאמר בכל מקום: "צו את אהרן, אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס". פירוש, קרבן עולה

ביאור כוונתו העמוקה של רבי שמעון בר יוחאי: "ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס"

הלקח הנשגב מפרה אדומה שמטהרת מטומאת מת
ששורה הטומאה בגופו משום שאינו יכול לעסוק בתורה

אור החיים הקדוש: הטומאה שולטת על ישראל בשעת מיתה,
כזבובים השולטים בכלי של דבש שנתרוקן

כאשר אדם אינו עוסק בתורה שולטים היצר הרע וכוחותיו בגופו
ולכן רשעים בחייהם קרויים מתים

מסתובבים החיצונים סביב גופו של אדם כשהוא ישן על מיטתו כדי להיכנס בו, וכשרואים את הצלם האלקים שעל פניו הם יראים ממנו, הנה הדברים בלשון קדשו:

"תָּא חָזִי, בְּשַׁעְתָּא דְרַמְשׁ לִילִיא... כָּל אִינוּן רְחִיקִין מִתְעֲרִין וְאֲזִלִין וְשַׁטָּאן כָּל עֲלָמָא [בשעה שיורד הלילה כל כוחות הסטרא אחרא שהם רחוקים מהקדושה מתעוררים והולכים ומשוטטים בכל העולם], וּמְהַדְרִין עַל גּוּפֵי בְּנֵי נְשָׂא [ומחזרים על גופות בני אדם להיכנס בהם], וְסַחְרֵי לְאִתְרַנְיֵיהּ וְלַעֲרִסְיֵיהּ [ומסבבים את מקומם ואת מיטתם של האדם הישן כדי להזיק לו], וְחָמָאן דְיוֹקְנָא דְמַלְכָּא קְדִישָׁא וּמְסַתְפִי [ורואים על פניהם את הדיוקן של המלך הקדוש ומתייראים ממנו], דְהָא אֲתַקְפוּ בְּעַרְסֵיהּ בְּמַלְי דְשָׁמָא קְדִישָׁא [כי נתחזקו במיטתם בדברי השם הקדוש], וּבְנֵי נְשָׂא נְשַׁמְתְּהוּן סַלְקִין כָּל חַד וְחַד כְּדָחִזִי לֵיהּ [ונשמות בני אדם עולות כל אחת ואחת לפי הראוי לה].

והנה מה שאמר שכוחות החיצונים מפחדים מהצורה של איש ישראל: דְהָא אֲתַקְפוּ בְּעַרְסֵיהּ בְּמַלְי דְשָׁמָא קְדִישָׁא, כי נתחזקו במיטתם בדברי השם הקדוש, בדרך הפשט הכוונה בזה משום שנתחזקו בקריאת שמע על מיטתם, כמו ששנינו בגמרא (ברכות ה:): "כל הקורא קריאת שמע על מיטתו, כאילו אווז חרב של שתי פיות בידו". ופירש רש"י: "להרוג את המזיקין". ואמרו עוד (שם): "כל הקורא קריאת שמע על מיטתו מזיקין בדילין הימנו".

אולם לפי המבואר שצריך גם כן ללמוד תורה בלילה כדי להינצל מהחיצונים, יש לפרש כוונת הזוהר הקדוש שהחיצונים אינם יכולים לשלוט באדם, משום שעסק בתורה בלילה לפני שינתו שגם התורה נקראת "מְלֵי דְשָׁמָא קְדִישָׁא", דברים של השם הקדוש, כמו שכתב הרמב"ן (בהקדמה לספר בראשית): "עוד יש בידינו קבלה של אמת, כי כל התורה כולה שמוותיו של הקב"ה". וזאת היא סגולת לימוד התורה שאדם לומר בלילה

לימוד התורה בלילה הוא סגולה נפלאה להישמר מהחיצונים השולטים בלילה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הענין שצריך לעסוק בתורה גם בלילה, על פי מה ששנינו בגמרא (ברכות יד:): "כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן, אין מבשרין אותו בשורות רעות, שנאמר (משלי יט-כג) וְשֹׁבֵעַ יְלִין בַּל יִפְקֹד רָע". וכתב ב"ראשית חכמה" (שער הקדושה פרק יז) הכוונה בזה, כי בזכות העסק בתורה בלילה לפני שעולה על מיטתו, זוכים להינצל מאש התאוה של היצר הרע שהנכשל בו נקרא רע, כמו שדרשו בגמרא (כתובות מו). מקרא שכתוב (דברים כג-י): "ונשמרת מכל דבר רע, מכאן אמר רבי פנחס בן יאיר, אל יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה".

וכן נפסק להלכה בשלחן ערוך (או"ח סימן רלח סעיף א): "צריך לזהר בלימוד הלילה יותר מבשל יום, והמבטלו עונשו מרובה". והמקור לכך הוא בגמרא (סנהדרין צב:): "כל בית שאין דברי תורה נשמעים בו בלילה אש אוכלתו". ולפי האמור יש לומר שרמזו לנו בכך, כי כל בית שאין עוסקים בו בתורה בלילה, אש התאוה של היצר הרע אוכלתו ח"ו, כי אין לו שמירה של המשביע עצמו מדברי תורה לפני השינה, שאז מובטח לו "בל יפקד רע", שלא ישלוט בו היצר הרע.

ונראה להרחיב בביאור החשיבות הגדולה לעסוק בתורה בלילה, על פי המבואר ב"שער הכוונות" לרבינו האריז"ל (ענין כוונת ק"ש דרוש ג): "כי שליטת וממשלת החיצונים האמיתית אינה אלא בלילה". ונרמז בפסוק (תהלים קד-כ): "תשת חושך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער", שהם הקליפות והמזיקים שהם בבחינת חיתו יער שרוצים לטרוף את הקדושה ח"ו.

ואם בשעה שאדם ער בלילה הרי הוא צריך שמירה מיוחדת, על אחת כמה וכמה בשעה שהוא ישן על מיטתו שהוא צריך שמירה מיוחדת, כמבואר בזוהר הקדוש (פרשת ויקרא כא:): שבלילה

ביום ובלילה, שנאמר והגית בו יומם ולילה". ולא הזכיר שאפשר לצאת חובה זו גם בקריאת שמע של שחרית וערבית.

אבל הרמ"א הוסיף שם בהג"ה: "ובשעת הדחק אפילו לא קרא רק קריאת שמע שחרית וערבית לא ימושו מפין קרינת ביה". וביאר הש"ך (ס"ק א') כי המחבר נקט כדברי הסמ"ג (מצוות עשה יב), שמסיים כשיטת התנא קמא שדבר זה אסור לאומרו בפני עם הארץ, אבל הרמ"א סובר שהלכה כרבא שמצוה לאומרו בפני עם הארץ.

והוסיף הש"ך לבאר שיטת הרמ"א שפסק כרבא, לפי מה שהביא במדרש (ילקוט שמעוני יהושע רמז ו): "אמר רבי יוחנן משום רשב"י, אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש, ודבר זה אסור לאומרו בפני עם הארץ. לייט [קילל] אביי על האומרו בפני עם הארץ, רבא אמר מצוה לאומרו בפני עם הארץ". וכיון שנחלקו בזה אביי ורבא הרי כלל גדול הוא שהלכה כרבא לגבי אביי.

אמנם כדי שלא לטעות ח"ו שאפשר לצאת לכתחילה מצות לימוד התורה בקריאת שמע שחרית וערבית, ראוי להביא את דברי הר"ן בפירושו על מסכת נדרים (דף ה.) שקובע דברים ברורים: "חייב כל אדם ללמוד תמיד יום ולילה כפי כוחו", והביא המקור לכך ממה שדרשו בגמרא (קידושין ל.) מה שכתוב בפרשה ראשונה של קריאת שמע (דברים ו-ז): "ושננתם, שיהו דברי תורה מחודדים בפין, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד". ודבר זה אי אפשר רק אם עוסקים בתורה תמיד.

וזהו הטעם שדקדק הרמ"א לומר שהעצה של קריאת שמע שחרית וערבית הוא רק "בשעת הדחק", כי למעשה יש מצוה ללמוד בכל זמן שהוא פנוי מלעסוק בפרנסתו, ויש להוסיף עוד מה שדרש רבא עצמו בגמרא (יומא יט:): "אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה, שנאמר (דברים ו-ז) ודברת במ [בדברי תורה], במ ולא בדברים אחרים". הרי שבכל רגע פנוי אסור לדבר דברים בטלים כי אם בדברי תורה.

מכל האמור נשכיל להבין כי היחידוש של מצות: "והגית בו יומם ולילה" הוא, שאפילו אם הוא טרוד בפרנסתו הרי הוא חייב לעסוק בתורה הן ביום והן בלילה, וכן אפילו אם עסק בתורה כל היום מהבוקר עד הערב, הרי הוא חייב לעסוק בתורה גם בלילה, וחובה זו יוצא אדם בשעת הדחק אפילו בקריאת שמע של שחרית וערבית.

האמורה בענין של פרה אדומה, ובמותם גם כן תתרבה הטומאה, כאומרם ז"ל (ב"מ קיד:): בפסוק (שם יד) אדם כי ימות וגו', ישראל מטמאים באהל, ואין אומות העולם מטמאין באהל".

ומוסיף ה"אור החיים" הקדוש לבאר ענין זה בדרך משל:

"וכבר המשלתי במקום אחר ענין זה לב' כלים שהיו אצל בעל הבית, אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל, ופינה אותם והוציאם לחוץ מהחדר, אותה שהיתה מלאה דבש, מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים, ואותה שהיתה מלאה זבל, הגם שיכנסו לה קצת מהרמשים, לא ישווה לשל דבש, כמו כן אדם מישראל שמת, להיותו מלא קדושה המתוקה והעריבה, בצאת הנפש ונתרוקן הגוף יתקבצו הקליפות לאין קץ, שהם כוחות הטומאה התאבים תמיד להדבק בקדושה... מה שאין כן אשר לא מזרע ישראל להיות מושלל מהקדושה, אין כל כך התקבצות הטומאה... ואשר יסובב הכל היא התורה".

מעתה ירווח לנו להבין ביתר שאת הסכנה הגדולה שיש על האדם בשעה שהוא ישן על מיטתו בלילה, אשר כפי המבואר בזה הקדוש הנ"ל מסתובבים החיצונים סביבת גופו ורוצים להיכנס בו, הטעם בזה הוא מאחר שנשמתו הטהורה מסתלקת ממנו בלילה, כמו שאנו אומרים בקריאת שמע שעל המיטה (תהלים לא-ו): "בידך אפקיד רוחי", בתקוה ותפלה שיחזיר לנו הקב"ה את נשמתנו בבוקר.

בלילה כשהנשמה מסתלקת מהגוף צריך שמירה שלא יכנסו החיצונים בגוף

והנה מדברות קדשו של ה"אור החיים" הקדוש פרשת ויחי בפסוק (בראשית מז-כט): "ויקרו ימי ישראל למות", למדנו כי בכל לילה כשהנשמה עולה למעלה, עולות עמה גם כל התורה והמצוות שעסק באותו יום, נמצא לפי זה כי הגוף מתרוקן מהנשמה ומהתורה שלמד כל היום, וזהו ששינוי בגמרא (ברכות נז.) שהשינה היא אחד משישים במיתה, לכן כמו כשאדם מת ונשמתו ותורתו מסתלקות ממנו הרי הוא מטמא, משום שכוחות החיצונים שורים עליו כי הם רוצים לקבל יניקה מהשיריים של אור התורה, כן בלילה בשעת השינה כשהנשמה עם התורה והמצוות מסתלקות הם רוצים להיכנס בתוך הגוף.

ומצאתי מקור לכך ב"תורת חיים" להגה"ק רבי אברהם חיים שארר זצ"ל (ב"ב נח:), שמבאר מה דאיתא בגמרא (פסחים קיב:): "תנא אוכלין ומשקין תחת המיטה, אפילו מחופין בכלי ברזל רוח רעה שורה עליהן". ומבאר הענין בלשון קדשו:

גמרא: "כל המשיב עצמו מדברי תורה ולן, אין מבשרין אותו בשורות רעות, שנאמר וְשָׁבַע יְלִין בַּל יִפְקֹד רָע"
זוהר הקדוש: בשעה שאדם ישן משתוקקים החיצונים להיכנס בגופו וניצול בזכות קריאת שמע ועסק התורה

"זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה כל הלילה עד הבוקר", עסק התורה בלילה יוקדת את כל החיצונים השולטים בלילה רשב"י: "ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס", בלילה כשהגוף שהוא כיס יש בו חסרון של אור הנשמה

הלקח מפרה אדומה שהטומאה שולטת במי שאינו עוסק בתורה

הבה נמשיך במסע התורה לקשר את כל האמור עם הלקח הנשגב שאנו צריכים ללמוד ממצות פרה אדומה, ונקדים מה שכתוב בפרשת חוקת (במדבר יט-א): "וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול".

ודקדק ה"אור החיים הקדוש" לשם מה כתוב: "זאת חוקת התורה", הלא מדובר ממצות פרה אדומה המטהרת מטומאת מת, אם כן היה צריך לומר: "זאת חוקת הטומאה" או "זאת חוקת הטהרה", ומבאר הענין על פי מה ששינוי בגמרא (נזיר סא:): "ופסק כן הרמב"ם (הלכות טומאת מת פ"א ה"א): "הגוי אינו נעשה טמא מת, אלא גוי שנגע במת או נשאו או האהיל עליו, הרי הוא כמי שלא נגע, הא למה זה דומה, לבהמה שנגעה במת או האהילה על המת".

ומבאר ה"אור החיים" הקדוש הענין בזה, כי דוקא בני ישראל שקיבלו את התורה הקדושה, לכן אחרי מיתתם כשנשמתם ותורתם מסתלקות מגופם, משתוקקים החיצונים להיכנס בהם כדי לקבל יניקה מהרושם של הקדושה שנשאר בגופם, ובלשון קדשו:

"והנה ההבדל שבו הורמו עם בני ישראל משאר הגוים הוא באמצעות קבלת התורה, שזולת זה הנה ככל הגוים בית ישראל, ומעתה טעמנו צוף דבש אמרי אל, במה שאמר זאת חוקת התורה, פירוש חוקה זו של הטומאה ותנאי טהרתה תסובב מהתורה, כי על ידי שקבלו התורה, נעשו עם בני ישראל דבר שהרוחנים השפלים תאבים להידבק בהם, להיותם חטיבה של קדושה עליונה, בחייהם גם במותם, בחייהם שבנוגע במת או יאהילו עליו וכדומה, תדבק בהם הטומאה שבמת, ולא תחפוץ להיפרד, אם לא בכח גדול אשר חקק ה' במצוה

לפני שישן, שהתורה שהיא שמותיו של הקב"ה שומרת עליו שלא יוכלו החיצונים לשלוט בו.

בענין זה מצינו ב"מגיד מישרים" (פרשת אמור), כי המלאך המגיד שנתגלה למאורו של עולם רבי יוסף קארו בעל "בית יוסף" ושלחן ערוך, אמר לו: "וקודם השינה תקרא עשרה פרקים, ובזה יתעלה נשמתך מעלה מעלה, וישיג כמה מדרגות וכמה מעלות טובות, בהרהור אותם המשניות שקרית קודם השינה". וכתב ב"ארץ החיים" על תהלים (מזמור סג-ז): "הנה מזהיר להאדם שישן מתוך דברי תורה, שאז הנשמה הולכת למעלה בין קדושי עליון, ויש לו חשק ולב פתוח לעבודת ה', וזה שכתב (שם) אם זכרתך על יצועי באשמורות אהגה בך".

מה נפלאים הם דברי ה"תפארת שלמה" (פרשת ויצא) כי על ידי עסק התורה בלילה מכניעים את שליטת הסטרא אחרא בלילה, והנה לשון קדשו על הפסוק (בראשית כח-יא):

"וישכב במקום ההוא. פירש רש"י באותו מקום שכב, אבל י"ד שנה ששימש בבית עבר לא שכב בלילה שעסק בתורה. הנה יש לשום לב בטעם על מיעוט השינה של הצדיקים בלילה כמו שכתוב (בראשית לא-מ) ותדד שנתי מעיני, וכן מצינו אצל דוד המלך ע"ה (ברכות ד.) שלא עבר עליו חצות לילה בשינה, וכמו כן בכל הצדיקים.

אך הנה כבר נודע, כי בלילה הוא זמן שליטת החיצונים והסטרא אחרא מתגבר בעולם רחמנא ליצלן, לכן על ידי שהצדיקים עוסקים בתורה בלילה, על ידי כן מפילים כח הסטרא אחרא ומכניעים אותם לבל יהא להם שליטה לטמא בני אדם חלילה... וכן אמר המגיד להבית יוסף ז"ל, אילו היית יודע כמה וכמה עולמות שנופלים על ידי הפסק לימודך, לא היית ישן כלל... וכן יעקב אבינו ע"ה אמר (בראשית לא-לב) זה לי עשרים שנה בביתך, מקום הקליפה והטומאה החזקה, הוצרכתי לעבוד בכל כוחי לבטל אותה, לכן (שם) ותדד שנתי מעיני לכוונה הנ"ל, לזאת כל י"ד שנה בבית עבר לא היה ישן כלל בלילה".

**בעת השינה כשהנשמה מסתלקת
הגוף הוא בבחינת חסרון כיס**

הנה כי כן זהו ביאור הפירוש הראשון: "צו את אהרן ואת בניו, אין צו אלא זירוז מיד ולדורות", ללמדנו בכך שאפילו בזמן שאין בית המקדש קיים, צריך כל אחד מישראל להיות בבחינת אהרן ובניו, לעסוק בתורה בלילה לפני שעולה על מיטתו, כדי שיתקיים בו: "זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו".

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין כוונתו העמוקה של רבי שמעון בר יוחאי שמפרש הכתוב: "צו את אהרן ואת בניו, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס". לפי האמור יש לומר שרמז לנו בכך על הצורך לעסוק בתורה בלילה, כדי שתהיה לו שמירה בעת השינה כשנשמתו עם התורה שעסק בה כל היום מסתלקות ממנו.

וזהו שאמר: "ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס", רמז לנו בכך ענין נפלא, כי הגוף הוא בבחינת כיס שמחזיק בתוכו את הנשמה הטהורה וכל התורה שהוא עוסק בה, נמצא לפי זה כי במשך היום כשהוא עוסק בתורה ומצוות אין הגוף בבחינת "חסרון כיס", כי הוא מלא אור תורה כמו שאמר דוד המלך (תהלים מ-ט): "לעשות רצונך אלקי חפצתי ותורתך בתוך מעי", אבל בלילה בשעה שהנשמה מסתלקת ועמה כל התורה והמצוות שעסק בהן באותו יום, הרי הגוף הוא בגדר "חסרון כיס", שהכיס של הגוף אין לו שמירה מהתורה ומצוות, ומכיון שהגוף נתרוקן מהנשמה והתורה הרי החיצונים משתוקקים להיכנס ולשלוט בו.

לכן מזהיר הכתוב ומקדים רפואה למכה: "זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה כל הלילה עד הבוקר", שיעסוק בתורה בתחילת הלילה, כדי שהתורה תוקד בו לשרוף את כל החיצונים המסתובבים סביב גופו בלילה, ותשמור עליו כל הלילה עד הבוקר כשיחזיר לו הקב"ה את נשמתו, ועל כך מוסיף הכתוב להזהיר: "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", הן ביום והן בלילה. וזהו שאנו מתפללים בלילה בתפלת ערבית: "כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים".

כן ביאור הגמרא (פסחים מט:): "שנה ופירש יותר מכולן". פירוש, מי שעסק בתורה ופירש ממנה הוא גרוע מעמי הארץ, כי מפאת שעסק בתורה ופירש ממנה שולטים בו החיצונים יותר.

**"אש תמיד תוקד על המזבח"
היא התורה שנמשלה לאש**

בדרך המלך נלך לפרש בזה מקרא שכתוב בפרשתנו: "וידבר ה' אל משה לאמר, צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו". אהרן ובניו הם הכהנים העוסקים בתורה ובעבודת ה', כמו שכתוב (מלאכי ב-ז): "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו".

ועל כך אמר הקב"ה: "זאת תורת העולה", זאת היא התורה שעולה למעלה לריח ניחוח לפני ה', "היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר", תורה כזו שיש בה הכח להיות יוקדת כל הלילה עד הבוקר, דהיינו בזכות התורה שעסק בתחילת הלילה, ועל כך מבטיח הכתוב שהסגולה של עסק התורה בלילה היא "ואש המזבח תוקד בו", שאפילו בעת השינה תוקד בו אש התורה לגרש ולשרוף את כל החיצונים שלא יוכלו לשלוט בו.

מה נפלא לבאר בזה המשך הכתוב: "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", על פי מה שפירש רעיא מהימנא בווהר הקדוש (פרשת צו כח): רמז הכתוב:

"אש תמיד תוקד על המזבח וגו'. דא אורייתא דאתמר בה (ירמיה כג-ט) הלא כה דברי כאש נאם ה'. לא תכבה, ודאי דעבירה אינה מכבה תורה... ומצוות דאורייתא דמקיימין לה רבנן תורה אינה לגבייהו, לילה ויומם לא תכבה עליהו, בגין דמקיימין בה והגית בו יומם ולילה, ועשן דסליק מפומיהו בגמלי דאורייתא אינה עשן המערכה".

בתרגום ללשון הקודש:

"אש תמיד תוקד על המזבח, זו תורה שנאמר בה הלא כה דברי כאש נאום ה'. לא תכבה, ודאי כי עבירה אינה מכבה תורה... ומצוות התורה שמקיימים אותן רבנן תורה היא אצלם, לילה ויומם לא תכבה עליהם, משום שמקיימים בה והגית בו יומם ולילה, ועשן שעולה מפיהם בדברי תורה הוא עשן המערכה".

"וטעם הדבר נראה, לפי שהשינה אחד ממששים במיתה היא, דבשעת שינה נשמתו של אדם הטהורה יוצאת, ולהכי רוח מסאבא שריא עליה דאיניש, וזה טעם נטילת ידים שחרית, וכשהוא מאהיל בשעת שינה על האוכלין, הרי הן כאלו היו באהל המת ושריא עליהן ההוא רוח מסאבא".

לכן הקדים הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו רפואה למכה, שאפילו אם עסק בתורה כל היום, הרי הוא צריך לעסוק בתורה גם בלילה לפני שעולה על מיטתו, כמו שאמר הקב"ה ליהושע: "והגית בו יומם ולילה", וכבר רמז הקב"ה על כך בפרשה ראשונה של קריאת שמע: "ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכנך ובקומך".

ועל כך באים חכמינו ז"ל ברוח קדשם ומגלים לנו הענין הנשגב לעסוק בתורה גם בלילה באומרים: "כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן, אין מבושרין אותו בשורות רעות, שנאמר ושבע ילין בל יפקד רע". כי זאת היא סגולת התורה לאדם שעוסק בה בלילה, שאפילו בעת השינה שהיא אחד משישים במיתה, שנשמתו עם כל התורה והמצוות עולות בלילה, עם כל זאת יש לו שמירה מיוחדת מהתורה שטרח לעסוק בה בלילה, ששומרת עליו שלא יוכלו החיצונים לשלוט בו.

מעתה הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה הלקח הנשגב שאנו חייבים ללמוד גם בזמן הזה ממצות פרה אדומה שהיא "טהרתם של ישראל", שהרי כפי שלמדנו מדברי ה"אור החיים" הקדוש בחר הקב"ה לומר: "זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר", ללמדנו שדוקא איש ישראל שעוסק בתורה יש לו שמירה מהיצר הרע וכוחותיו, ולכן בעת המיתה שנשמתו ותורתו מסתלקות ממנו שורה עליו רוח הטומאה.

הנה כי כן נשכיל להבין מזה שצריך האדם לעסוק בתורה יומם ולילה, ואם הוא מבטל תורה ועוסק בדברים בטלים, שורים עליו ח"ו היצר הרע וכוחותיו, כמשל הכלי של דבש בשעה שמתרוקן מהדבש שהזכובים באים לשלוט בו. וזהו הטעם ששינו בגמרא (ברכות יח:): "רשעים שבחיהן קרויין מתים", כי החיצונים שולטים בו בחיים חיותו משום שנשמתו מסתלקת ממנו אפילו ביום, ועל אחת כמה וכמה בלילה. וזהו גם

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם החשובה מרת לאה בת זירג'ני ע"ה